

Ágazati kollektív szerződések hazánkban

Féldíőhöz érkezett az ERICA projekt, a Bőripari Kollektív Szerződések Európai Adatbázisa

Dr. Kokasné dr. Palicska Livia

Magyar Könyűipari Szövetség

Az ágazati kollektív szerződések kötését segíti az az Európai Unió által támogatott **ERICA projekt** (Leather: European Repository of the Industry's Collective Agreements), amely 2021 februárjában indult az európai bőripari szakszövetség, a COTANCE vezetésével. Az európai bőripar ismét vezető szerepet vállal szociális kérdésekben, és olyan eszközöket kínál, amelyek mind a munkáltatókat, mind a munkavállalókat szolgálják a jövő munkaügyi kapcsolatainak kialakításában.

Az európai ipari dolgozók szakszervezete (IndustriAll) és a nemzeti partnerség képviselői 2021. december 2-án tartották harmadik szervezőbizottsági ülésüket.

A résztvevők megállapították, hogy az ERICA projekt partnerei sikeresen befejezték munkaprogramjuk első szakaszát. Összegyűjtötték a 7 résztvevő uniós tagállam bőripari kollektív szerződéseinek főbb elemeit, hogy egy online adatbázisba integrálják. Az online adatbázishoz szükséges informatikai munka is majdnem befejeződött.

A több mint 30 000 szócikket és 26 kereshető témát tartalmazó adatbázis a résztvevő országok anyanyelvén, azaz 7 nyelven és angolul is elérhető. Ez az egyedülálló eszköz lehetővé teszi a bőripari ágazatban működő szociális partnerek számára, hogy összehasonlítsák a legfontosabb témákat, amelyek relevánsak a saját kollektív tárgyalásaik támogatása és a legjobb gyakorlatok terjesztése szempontjából. **Az adatbázis nyilvános része felkínálja a látogatók számára a kollektív szerződések leírását, valamint általános és egyéb releváns információkat, továbbá a projekt következtetéseit.** Az adatbázis keresési funkciót is tartalmazó felülete csak a projektben résztvevő partnerek számára lesz elérhető. További információ itt érhető el: <https://www.euroleather.com/news/projects/elica>

Ezzel az első mérföldkövet a spanyol, magyar, portugál, francia, olasz és német szakmai szövetségek megkezdik a szociális párbeszéd **nemzeti workshopjainak** szervezését a témához kapcsolódó témákban, beleértve a készségfejlesztést és a fenntarthatóságot. Ezekre a találkozókra 2022 januárja és márciusa között kerül sor.

A Magyar Könyűipari Szövetség 2022 márciusában tartja a hazai rendezvényt, amelyen bemutatja az ERICA projekt eredményeit. A hazai felmérés eredményeit az alábbi összeállítás tartalmazza.

Az ágazati kollektív szerződések hazai felmérése

Magyarországon kollektív szerződést a munkavállalók és a közalkalmazottak szakszervezetei, illetve munkáltatóik köthetnek, a kollektív szerződés-kötést alap-

vetően a Munka törvénykönyve szabályozza. A jelenleg hatályos 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (a továbbiakban: Mt.) háromféle kollektív szerződést említ. Az egymunkáltatós, a többmunkáltatós és a szakszervezeti szövetség által kötött kollektív szerződést. A jogosultságot nem azonos szabályok alapján kell ezekben az esetekben megállapítani. Alapesetben a szakszervezetnek meg kell felelnie a 10%-os szervezetségi kritériumnak. Szakszervezeti szövetség esetében elegendő, ha egy ilyen tagszervezete, illetve szerződéskötési felhatalmazása van. Egy vagy több munkáltató, illetve a munkáltatók szövetsége „automatikusan” rendelkezik kollektív szerződés-kötési jogosultsággal (a szövetség akkor, ha erre a tagjai felhatalmazták). Utóbbi esetben a vele kollektív szerződést kötni kívánó szakszervezeti szövetségnek szintén rendelkeznie kell 10%-os szervezetséggel.

Magyarországon a vizsgált időszakban, azaz 2020-ban 22 ágazati párbeszéd bizottság működik jogszerűen, ezek egyike a Könyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (KÁPB), amelynek munkáltatói képvisellete a Magyar Könyűipari Szövetség (MKSZ) (www.mksz.org), munkavállalói képvisellete a Bányá-, Energia és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) (www.banyasz.hu). A BDSZ-nek bőripari szakszervezeti alapszervezetei is vannak.

A szakszervezeti szervezetség és a kollektív szerződés lefedettség között nyilvánvaló összefüggés van, különösen Magyarországon, ahol az egymunkáltatós kollektív szerződések teszik ki a szerződések zömét. Sajnos nemcsak a magyar bőriparban, hanem az egész magyar textil-, ruházati, bőr- és cipőipari (angol nyelvű rövidítése: TCLF) ágazatban csekély, alig 3%-os a szakszervezeti szervezetség, ami természetesen igen alacsony ahhoz, hogy kiterjedt kollektív szerződés-kötési gyakorlat működjön. A pontos lefedettség megállapításához a kollektív szerződés hatálya alatt foglalkoztatottak létszámának és az adott körben foglalkoztatottak összlétszámának ismerete szükséges, ezekhez az adatokhoz azonban nem könnyű hozzájutni, mivel nincs hiteles országos adatbázis.

A hivatalos kormányzati nyilvántartás (www.mkir.gov.hu), az MKIR adatai szerint a TCLF ágazatban 52 kollektív szerződés van hatályban. A Bőr, bőrtermék, lábbeli gyártása elnevezésű ágazatban az egymunkáltatós kollektív szerződések száma 6 (foglalkoztatotti létszám: 1916 fő) e mellett 6 db többmunkáltatós kollektív szerződés van érvényben, amely 566 fő foglalkoztatottra vonatkozik.

A kollektív szerződések tartalmi elemzéséhez összesen hat szerződés áll teljes terjedelmében rendelkezésre.

Közülük egyikhez éves bérmegállapodás is kapcsolódik, illetve az egyik ún. többmunkáltatós kollektív szerződés, ez esetben két munkáltatóra terjed ki a hatálya. A hat szerződésből kettőt a textiliparba, kettőt a ruhaiparba, kettőt a bőr- és cipőiparba tartozó cégnél kötöttek, egy kivétellel mindegyiket az ún. új munkatörvénykönyv (Mt.) 2012-es hatályba lépése után.

Kitekintés

A haza könnyűiparban a kollektív szerződéses lefedettség elsősorban a szakszervezetek hiánya, az alacsony szervezettség miatt alacsony. A hatályos kollektív szerződések rendszeres felülvizsgálata az ágazatban nem történik meg, ennek következtében rendelkezéseik egy része ellentétes az Mt. szabályaival. A hagyományosan kollektív szerződésben szabályozott kérdésekben az ágazat kollektív szerződése egyébként kiegyensúlyozott szabályozást mutatnak, de csak egy kollektív szerződéshez kapcsolódik aktuális bérmegállapodás, vagyis a munkafeltételek legfontosabb kérdését a munkáltatók a szakszervezet részvétele nélkül rendezik. Az ágazat erősen kitett a gazdasági helyzet, ezen belül a lakossági fogyasztás változásainak, ezért jelen helyzetben nem várható, hogy ezek a tendenciák megváltoznak, egy következő fellendülés időszaka lehet az, amikor a szociális partnerek jelentősen javíthatnak ezen a helyzeten.

Az európai székhelyű multinacionális vállalatok egyre komolyabban foglalkoznak a kollektív szerződéskötési kérdéssel, a szociális partnerek a megoldást leginkább olyan megállapodások megkötésében látják,

amelyek a határokon átnyúlva az egész vertikális termelési láncot szabályoznák valamilyen módon. Az ilyen típusú megállapodások valóban jelentős lépést jelentenek az ágazat foglalkoztatási feltételeinek javításában. Az ERICA projektben közreműködő partnerek remélik, hogy a projekt eredményei segítik a hazai ágazatot a foglalkoztatási feltételek javításában, a munkaadók és a munkavállalók közötti kölcsönös megegyezések ágazati szintű vagy kétoldalú szerződésbe foglalásával.

Az ERICA projekt záró rendezvénye

A záró rendezvényre 2022. április 5-én kerül sor. Ez az online esemény lehetővé teszi az ágazat valamennyi érdekeltje számára, hogy összejöjjön, megismerje ezt az egyedülálló eszközt és megvitassa a bőr értéklánc jövője szempontjából lényeges szempontokat.

Az ERICA projekt adatai:

- VS/2021/0013
- Koordinátor: COTANCE/Co-coordinator: industriAll European trade union
- Partnerek: ACEXPIEL (Spanyolország), MKSZ (Magyarország), APIC (Portugália), FFTM (Franciaország), SG (Svédország), UNIC- Concerie Italiane (Olaszország), VDL (Németország)
- Megfigyelő: Leather UK (Egyesült Királyság)
- Honlap: <https://euroleather.com/news/projects/erica>
- A projektet az Európai Unió támogatja.